

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

REMISSVAR (Ku2016/02814/DISK)

Bättre skydd mot diskriminering (SOU 2016:87)

Saco har beretts tillfälle att yttra sig över förslagen om ett bättre skydd mot diskriminering i SOU 2016:87. Saco väljer att huvudsakligen yttra sig i delar som berör arbetslivet.

I syfte att få tillstånd ett bättre skydd mot diskriminering har utredaren haft i uppdrag att se över DO:s roll och uppdrag samt att se om en annan ordning för tillsyn över och främjande av likabehandling kan bidra till ett effektivare arbete mot diskriminering. Saco instämmer i att det finns ett stort behov av att effektivisera skyddet mot diskriminering. Det är också med den utgångspunkten vi väljer att lämna våra synpunkter.

DO:s roll och uppdrag

Utredningen kommer fram till att DO i stort bör fortsätta att arbeta som idag, vilket innebär att de fortsatt ska ge enskilda stöd och hjälp, skapa praxis och arbeta med främjandeåtgärder. Utredningen föreslår dock att DO:s talerätt ska ändras, för att få fram prejudicerande mål eller där DO anser att det annars finns särskilda skäl. DO föreslås samtidigt utreda fler ärenden och undersöka om det finns samförståndslösningar i fler ärenden än som sker idag.

Klart är att DO utreder en mycken liten andel av alla anmälningar som kommer in till myndigheten. Det är också få ärenden som leder till förlikning eller till domstolsprövning. En lösning på detta problem som utredningen föreslår är att tillsätta en Diskrimineringsnämnd. Som framgår nedan är det inte en lösning som Saco förordar, särskilt inte på arbetslivets område. Saco anser istället att DO bör få utökade resurser och ett tydligare uppdrag.

Saco anser att det är önskvärt att DO utreder fler anmälningar, försöker uppnå fler förlikningar och driver fler mål vidare till domstol. Vad gäller främjandearbetet instämmer vi i Sveriges Ingenjörers yttrande, där de framhåller vikten av att DO får i uppdrag att upprätthålla intresset för arbetet med aktiva åtgärder genom större periodvisa granskningar inom utvalda delar av diskrimineringsområdet (se bifogat yttrande).

Det är på arbetslivets område flest anmälningar kommer in till DO idag. Saco vill peka på att ett alternativ att överväga kan vara den lösning som Akademikerförbundet SSR föreslår, med en särskild ombudsman mot diskriminering i arbetslivet (se bifogat yttrande).

Inrättandet av en Diskrimineringsnämnd

Utredningens föreslår att ett domstolsliknande organ ska inrättas, en Diskrimineringsnämnd, som ska ha i uppdrag att pröva diskrimineringsstviser. Tanken är att få till stånd ett enkelt, billigt och snabbt förfarande som alternativ och att fler diskrimineringsärenden ska kunna prövas.

Förfarandet i denna nämnd ska enligt förslaget vara skriftligt. Det innebär att om ett ärende kräver muntlig bevisning, så ska nämnden avvisa ärendet. Att

muntlig bevisning förekommer är snarare regel än undantag i diskrimineringsstvister, vilket i realiteten betyder att de flesta ärenden inte kommer att kunna prövas av nämnden. En annan nackdel med en rent skriftligt förfarande är att möjligheten att nå förlikningar begränsas avsevärt. Meningsfulla förlikningsdiskussioner förutsätter oftast ett muntligt förfarande där parterna är närvarande.

Nämndens beslut ska vidare inte vara bindande. Det finns alltså ingen garanti att motparten väljer att följa beslutet. Utredningen menar att anmälaren i sådant fall ska kunna driva ärendet vidare till domstol. Nämndens rekommendation ska då kunna tjäna som underlag vid domstolsprövningen. För att ärendet ska kunna prövas i domstol krävs dock att talefristerna inte löpt ut. På arbetslivets område är talefristerna korta, något som Akademikerförbundet SSR utvecklar i sitt yttrande. Det finns alltså en risk för att ärenden som först prövas i nämnden hinner preskriberas så att möjligheten att gå vidare till domstol uteblir.

Ytterligare en aspekt som Saco vill peka på är det faktum att många diskrimineringsstvister i arbetslivet är blandade tvister, till exempel tvister som rör både diskriminering och uppsägning. I dessa fall finns risk för parallella processer. Det är svårt att se hur detta ska hanteras med en nämnd, som erbjuder ett alternativt förfarande vid sidan av domstolsprövning.

Slutligen vill Saco framföra att vi inte ställer oss bakom utredningens slutsats att inte ha den nu sittande Nämnden mot diskriminering som förebild vad gäller sammansättningen. Flertalet av de anmälningar som görs idag rör arbetslivet. Arbetsmarknadens parter har stor kunskap i både arbetsmarknads- och diskrimineringsfrågor. Saco anser att om en nämnd skulle inrättas så bör representanter från parterna sitta med i ärenden som rör arbetslivet.

Sammanfattningsvis är Saco mycket tveksam till om den föreslagna nämnden kan bidra till ett bättre och effektivare skydd mot diskriminering. Sannolikt kommer i praktiken få ärenden kunna prövas i nämnden och det är inte heller säkert att motparten kommer att följa besluten i de ärenden som prövas. Det finns också en risk för att personer som utsatts för diskriminering och får sitt ärende prövat i nämnden försitter möjligheten att få sitt ärende slutligt prövat i domstol, vilket är särskilt olyckligt i de fall där motparterna väljer att inte följa nämndens beslut.

Mot denna bakgrund avstyrker Saco den föreslagna ordningen. De resurser som inrättandet av en nämnd skulle kräva bör istället användas för att förstärka DO:s verksamhet.

Om förslaget ändå skulle övervägas ytterligare krävs att de aspekter vi pekat på noga övervägs och analyseras.

Bevisbörderegeln

Utredningen föreslår att bevisbörderegeln i diskrimineringslagen omformuleras så att det tydligt framgår att det är en presumtionsregel. Förslaget har sin bakgrund i att domstolar tillämpat bevisbörderegeln på olika sätt.

Saco tillstyrker förslaget och tycker att det är bra om både lagregeln och förarbetena blir tydligare. Det är dock viktigt att domstolspraxis framöver följs upp för att utvärdera om ändringen får avsedd verkan. Annars riskerar denna lagändring att bli ett slag i luften.

Saco bilägger också yttranden från Sacoförbunden Akademikerförbundet SSR och Sveriges Ingenjörer.

Med vänlig hälsning

Sveriges akademikers centralorganisation

Lena Granqvist

Lena Maier Söderberg